

Микола ЛИТВИН

*доктор історичних наук, професор
завідувач відділу «Центр дослідження українсько-польських відносин»
Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України
ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-1010-2329>
e-mail: lytvynmr@gmail.com*

Ігор СОЛЯР

*доктор історичних наук, професор
директор Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0439-6957>
e-mail: i.soliar@ukr.net*

ДОСЛІДНИК ЄВРОПЕЇЗАЦІЇ НОВІТНЬОЇ УКРАЇНИ: ПРОФЕСОРУ ВОЛОДИМИРОВІ КОМАРУ – 60

Інтелектуал прагне не тільки пізнати істину, до-вколишній світ, але вдосконалити його, випромінюючи життєвий оптимізм, поступово долаючи не лише особисті негаразди, а й суспільні проблеми. До цього середовища, без сумніву, належить проф. Володимир Комар. Майбутній історик народився 24 квітня 1964 р. на Прикарпатті, у с. Слобода-Болехівська, де не було ні панщини, ні кол-госпного «раю». Тут із давніх-давен проживали вільні люди, які всього в житті добивалися своєю наполегливою працею, іронічним ставленням до проблем, оптимізмом. Саме під впливом батьків – Марії і Леона – сформувався волелюбний характер, целеспрямованість і захоплення історією, яка стала його професією та способом життя.

Немала частина життя В. Комара пов'язана з давнім Львовом. Навчання в популярному Львівському технікумі промислової автоматики протягом 1979–1983 рр. залишило незабутні спогади про Львів і його мешканців – науковців, письменників, музейників. Дружина Володимира – Ирина – також львів'янка, і це, мабуть, не випадково. У Львові він захистив докторську дисертацію та працював у складі спеціалізованої вченої ради Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича Національної академії наук (НАН) України.

Однак більшість життя В. Комара пройшла в Івано-Франківську, куди він приїхав 1983 р. як молодий спеціаліст за скеруванням на завод «Позитрон». Згодом – 2 роки служби в армії, після якої – повернення на рідний завод.

Навчання на заочному відділенні історичного факультету Івано-Франківського державного педагогічного інституту ім. В. Стефаника (ІФДП) запам'яталося зна-йомством із прекрасними людьми – досвідченими і молодими викладачами, студен-тами. Цікаво, що двоє його однокурсників також стали докторами історичних наук,

професорами: Зінаїда Священко працює в Уманському державному педагогічному університеті ім. П. Тичини, а Фергад Туранли – у Національному університеті «Києво-Могилянська академія».

Після закінчення історичного факультету ІФДП 1992 р. В. Комар прийнятий на роботу за сумісництвом асистента кафедри історії України. Цього ж року інститут було перейменовано на Прикарпатський університет ім. В. Стефаника. Свою біографію в університеті Володимир Комар продовжив у лютому 1993 р. лаборантом кафедри історії України, яку очолював проф. Володимир Грабовецький, що пройшов науковий вишкіл під керівництвом директора Інституту суспільних наук АН УРСР (тепер – Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, м. Львів). Це – одна з перших кафедр історії України і її викладацький колектив був унікальним. Більшість стала докторами історичних наук, професорами й реалізувала себе не лише у викладацькій, а й в інших галузях. Зокрема, Ігор Цепенда – дипломат, ректор Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника. Степан Сворака обіймав керівні посади у вищих навчальних закладах Міністерства внутрішніх справ, а пізніше був обраний головою міста Тисмениця. Ігор Пилипів був директором Івано-Франківського навчально-наукового інституту менеджменту Тернопільського національного економічного університету, Василь Марчук – проректором із міжнародних відносин і завідувачем кафедри університету. Залишилися добрі спогади про викладача Богдана Гавриліва, який після прочитання курсової роботи Володимира Комара рекомендував студентіві зайнятися науковими студіями.

Наступний етап у науково-освітньому поступі Володимира Комара – навчання в аспірантурі протягом 1994–1997 рр. під керівництвом доктора історичних наук, проф. Петра Федорчака. Працюючи над оригінальною міждисциплінарною темою, він одержав цінні поради від львівських професорів, дослідників українсько-польських відносин Степана Макаруча, Михайла Швагуляка й Ореста Красівського – свого старшого друга та земляка. Значним поштовхом у підготовці дисертації, засвоєнні нових наукових методик стало стажування у Східній літній школі Варшавського університету. У цей період відбулося знайомство з відомими дослідниками міжвоєнної Польщі проф. Анджеєм Хойновським (Andrzej Chojnowski) та доц. Ришардом Тожецьким (Ryszard Torzecki), консультації яких стали в нагоді під час роботи в польських архівах і бібліотеках, аналізі українсько-польських відносин новітньої доби.

Захист кандидатської дисертації на тему «Українське питання в національній політиці Польщі (1935–1939 рр.)» 1998 р. у Чернівецькому національному університеті ім. Ю. Федьковича став на той час знаковою подією. У новаторській роботі чи не вперше в українській історіографії були порушені проблеми, які в подальшому стали темами окремих кандидатських і докторських дисертацій: політика регіоналізму міжвоєнної Польщі, гуцульський експеримент влади, особливості польської політики на Лемківщині, діяльність волинського воєводи Генріха Юзевського (Henryk Józewski), нищення православних церков на Холмщині в 1938 р., ревіндикація «тутейших» мешканців на Поліссі, акція «шляхти загородової», владна політика «зміцнення польськості» в Галичині й на Волині. З того часу, незважаючи на різницю віку та посад, у Володимира Комара склалися товариські відносини із професорами Юрієм Макаром, Олександром Добжанським, доцентами Владиславом Струтинським, Віталієм Макаром та іншими, які продовжуються під час зустрічей на всеукраїнських і міжнародних конференціях.

Захист дисертації відкрив молодому вченому шлях до повноцінної викладацької роботи, яку він розпочав 1998 р. на кафедрі історії слов'ян під керівництвом завідувача проф. Петра Федорчака. На тоді тут також працювали досвідчені доценти Володимир Сілецький, Анатолій Крюков, Юрій Тomin і Михайло Нагорняк, який згодом встав професором. Невтомний завідувач П. Федорчак був дуже вимогливим до себе і стимулював інших викладачів «робити науку». Завдяки його наполегливості й цілеспрямованості колектив кафедри став співorganizатором чи не першої в Україні Міжнародної конференції «Українсько-польські відносини в Галичині ХХ ст.» і підготував посібник з історії Чехословаччини. На вказаній кафедрі він пройшов усі кар'єрні сходинки, хорошу школу життя: старший лаборант, асистент, старший викладач, доцент, а також здобув учене звання доцента. У 2001–2003 рр. – переведений на посаду начальника відділу наукової та навчально-методичної діяльності університету, але повернувся на рідну кафедру.

У 2006–2021 рр. – завідувач кафедри історії слов'ян, яка організувала різні наукові акції з іншими кафедрами факультету, деканатом на чолі з проф. Миколою Кугутяком. Діяльність кафедри була спрямована на продовження наукової співпраці з кафедрою слов'ян Київського національного університету ім. Т. Шевченка, зокрема проф. Валерієм Яровим і деканом історичного факультету проф. Іваном Патриляком. Налагодилася плідна співпраця із завідувачами кафедр історичного факультету Львівського національного університету ім. І. Франка Леонідом Зашкільняком, Михайлом Крилем, Степаном Качарабою, Леонтієм Войтовичем, Олексієм Сухим, Віктором Голубком. Дружні відносини склалися з істориками Волинського національного університету ім. Лесі Українки, особливо в період, коли деканом історичного факультету був проф. Анатолій Шваб. Серед тих, хто займався спорідненою тематикою, варто назвати професорів Миколу Кучерепу і Руслану Давидюк, яка викладає в Рівненському державному гуманітарному університеті.

Із зарубіжних дослідників, доля яких звела з нашим ювіляром, треба виділити українця, громадянина Польщі проф. Романа Дрозда, який протягом двох каденцій був ректором Поморської академії у Слупську. Роман Дрозд також став почесним доктором Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника й налагодив програму подвійних дипломів із кафедрою, яку очолює Володимир Комар. Окремо відзначимо спільні наукові конференції, публікації статей і монографій, читання лекцій, а також співпрацю з Українським історичним товариством у Польщі під керівництвом Р. Дрозда.

Особливий період у науковій кар'єрі Володимира Комара пов'язаний із Інститутом українознавства ім. І. Крип'якевича, з боку керівництва якого – спершу Миколи Литвина, а тепер Ігоря Соляра – він завжди мав розуміння і всіляку підтримку. Саме тут у 2011 р. В. Комар захистив докторську дисертацію на тему «Концепція прометеїзму в політиці Польщі (1921–1939 рр.)» (науковий консультант – М. Литвин). Це була перша в Україні комплексна праця, присвячена польській політиці прометеїзму, спрямованій на розчленування Радянського Союзу й побудову великої Польщі «від моря до моря». Від 2013 р. по 2020 р. був членом спеціалізованої вченої ради в Інституті українознавства ім. І. Крип'якевича, і є причетний до формування молодшої генерації вчених не лише Львова, а й усієї України. Його виступам притаманні професійна вимогливість і доброзичлива іронія.

У 2015 р. В. Комар підтвердив науковий ступінь доктора історичних наук у Ягеллонському університеті на рівні доктора габілітованого. Від червня 2021 р. обіймає

посаду завідувача кафедри історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей історичної науки факультету історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника. Він – провідний фахівець у галузі всесвітньої історії, відомий в Україні та за її межами дослідник політики прометеїзму міжвоєнної Польщі й українсько-польських відносин, разом із колегами примножує здобутки української історичної науки і формує творчі плани на майбутнє, готуючи інтелектуальне підґрунтя для української перемоги над новітнім російським імперіалізмом.